

20. 3. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Přípustnost odvolání osob, které plnily za dlužníka podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona, proti rozhodnutí o vstupu do insolvenčního řízení

Nejvyšší soud České republiky vyloučil možnost osob, které plnily věřiteli za dlužníka podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona, bránit se proti rozhodnutí insolvenčního soudu o zamítnutí jejich návrhu na vstup do insolvenčního řízení. Ručitel, solidární spoludlužník dlužníka nebo osoba, která svým majetkem zajišťuje věřitelovu pohledávku za dlužníkem, tak nemůže nechat přezkoumat v odvolacím řízení rozhodnutí, kterým insolvenční soud nepřipouští jejich účast v insolvenčním řízení namísto původního věřitele. Je to ale správné rozhodnutí?

V nedávno zveřejněném rozhodnutí[1] se Nejvyšší soud České republiky zabýval otázkou[2], v jakém rozsahu se uplatní § 18 insolvenčního zákona upravující podmínky pro vstup nabyvatele pohledávky do insolvenčního řízení v situaci, ve které ručitel, solidární spoludlužník dlužníka nebo osoba, která svým majetkem zajišťuje věřitelovu pohledávku za dlužníkem[3], v průběhu insolvenčního řízení zcela nebo zčásti uspokojí pohledávku přihlášeného věřitele. Odpověď na tuto otázku určuje nejen podmínky, za nichž je vstup osoby plnící místo dlužníka do insolvenčního řízení možný, ale také posouzení, zda se taková osoba může případně bránit proti zamítavému rozhodnutí insolvenčního soudu. Z pohledu osoby plnící místo dlužníka může mít (ne)přípustnost odvolání zásadní vliv na její postavení v insolvenčním řízení, především pak na uspokojení její pohledávky. Pro úplnost je nutné zmínit, že nepřípustnost odvolání dovozená Nejvyšším soudem v předmětném rozhodnutí se uplatní obecně, takže dopadá také na další účastníky insolvenčního řízení, kteří mohou být dotčeni rozhodnutím soudu o (ne)připuštění osoby plnící za dlužníka do řízení.

Pokud v průběhu insolvenčního řízení uspokojí osoba plnící místo dlužníka věřitelovu přihlášenou pohledávku alespoň zčásti, může se v dotčené části pohledávky domáhat jejího uspokojení, a to namísto věřitele při úplném splnění pohledávky (resp. vedle věřitele při částečném splnění). Osobě plnící místo dlužníka náleží takové oprávnění bez zřetele k tomu, zda v daném insolvenčním řízení sama přihlásila svoji (podmíněnou) pohledávku vůči dlužníkovi. Obzvláště v případě, ve kterém osoba plnící místo dlužníka nepřihlásila včas či řádně svoji pohledávku, nabízí § 183 odst. 3 insolvenčního zákona poslední možnost, jak se stát účastníkem probíhajícího insolvenčního řízení a uplatnit v něm regres vůči dlužníkovi.

Insolvenční zákon výslovně stanoví provázanost § 183 odst. 3 s § 18 tak, že se pro vstup osob plnících místo dlužníka do insolvenčního řízení uplatní přiměřeně právě § 18 insolvenčního zákona. Není pochyb, že výklad slova „přiměřeně“ měl při rozhodování Nejvyššího soudu ČR v daném případě

rozhodující význam. Při interpretaci daného pojmu se Nejvyšší soud opřel o nálezy[4] Ústavního soudu, který soudu jednak ukládá povinnost v každém jednotlivém případě aplikovat právní normu, o jejíž přiměřenou použitelnost jde. Zároveň je však soud povinen pečlivě zkoumat, v jakém rozsahu se odkazovaná právní norma v konkrétním případě uplatní.

Při vědomí zmíněných postulátů Nejvyšší soud podrobně zkoumal uplatnitelnost jednotlivých ustanovení § 18 insolvenčního zákona na případ, kdy návrh na vstup do insolvenčního řízení podává osoba plnící za dlužníka v souladu s § 183 odst. 3 insolvenčního zákona.

V případě prvního odstavce[5] § 18 insolvenčního zákona konstatoval Nejvyšší soud specialitu § 183 odst. 3 věty druhé části za středníkem insolvenčního zákona, co do aktivní legitimace k podání návrhu na vstup do řízení. Toto ustanovení opravňuje k podání návrhu dle § 18 insolvenčního zákona pouze osobu, která „zjednodušeně řečeno tvrdí, že dosavadnímu věřiteli zaplatila dlužníkův dluh (nebo jeho část).“[6] Z důvodu přiměřené - a ze všech čtyř odstavců nejvolnější - aplikace § 18 odst. 1 insolvenčního zákona nemusí osoba plnící za věřitele (navrhovatel) k návrhu na vstup do insolvenčního řízení dokládat přechod pohledávky v důsledku její úhrady věřiteli veřejnou listinou nebo listinou, na které je úředně ověřená pravost podpisu osob, které ji podepsaly. I tak ale navrhovatele tíží povinnost doložit splnění věřitelovy pohledávky či její části. Tyto skutečnosti však může z důvodu přiměřeného použití § 18 insolvenčního zákona doložit i jinými prostředky, než které jsou předepsány v § 18 odst. 1 insolvenčního zákona. O vstupu do řízení i nadále rozhoduje soud.

Jelikož návrh na vstup do řízení může podat jen osoba plnící za dlužníka bez součinnosti věřitele, je si Nejvyšší soud vědom potenciálních sporů ohledně přechodu pohledávky z věřitele na osobu, která plnila za dlužníka. Z tohoto důvodu se z druhého odstavce[7] § 18 insolvenčního zákona na osoby plnící za dlužníka použije - díky přiměřené aplikaci tohoto ustanovení - pouze třídní lhůta, ve které má soud rozhodnout o návrhu. Potenciální spornost návrhu pak dle Nejvyššího soudu vylučuje aplikaci fikce pozitivního rozhodnutí, pokud soud v dané lhůtě nerozhodne.

Třetí[8] a čtvrtý[9] odstavec § 18 insolvenčního zákona se dle Nejvyššího soudu uplatní bez omezení, poněvadž „se z ustanovení § 183 insolvenčního zákona (ani z jiných ustanovení insolvenčního zákona) nepodává, proč by pro osoby oprávněné k podání návrhu podle § 18 insolvenčního zákona mělo být ustanovením § 183 odst. 3 věty druhé části věty za středníkem insolvenčního zákona vyloučeno použití pravidel vyjádřených v § 18 odst. 3 a 4 insolvenčního zákona, včetně pravidla, podle kterého odvolání proti rozhodnutí o takovém návrhu sice není přípustné, insolvenční soud však tímto rozhodnutím není vázán (§ 18 odst. 4 druhá věta insolvenčního zákona).“[10] Je zřejmé, že Nejvyšší soud při posuzování uplatnitelnosti třetího a čtvrtého odstavce vycházel pouze z jazykového výkladu[11] § 183 odst. 3 insolvenčního zákona a nepřihlížel důkladněji k povaze institutu, jak vyžaduje Ústavní soud ve svých rozhodnutích.

Jakkoli lze se závěry Nejvyššího soudu učiněnými v předestřené rozhodnutí ohledně prvních tří odstavců § 18 insolvenčního zákona souhlasit, je podle mého názoru nutné podrobit důkladnější kritice bezvýhradní uplatnění čtvrtého odstavce, tj. nepřipustnost odvolání v případech, kdy návrh na vstup do řízení podává osoba plnící za dlužníka dle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona. A to právě již s ohledem na Nejvyšším soudem zmíněnou spornost návrhů podaných pouze osobou plnící za dlužníka bez součinnosti věřitele.

Podíváme-li se na konstrukci § 18 insolvenčního zákona, vidíme, že první odstavec upravuje jen případy, kdy je převod nebo přechod pohledávky soudu doložen na návrh dosavadního věřitele se souhlasem nabyvatele. Součinnost obou stran významným způsobem minimalizuje případné spory ohledně převodu či přechodu pohledávky či výše takové pohledávky. Zbývající odstavce § 18 pak jen doplňují základní „nespornou“ situaci v prvním odstavci. Proto se v tomto případě jeví vyloučení

přípustnosti odvolání proti rozhodnutí soudu o vstupu nabyvatele pohledávky do řízení jako vhodný institut k urychlení insolvenčního řízení.

Nicméně konstrukce § 183 odst. 3 insolvenčního zákona je zcela odlišná – návrh na vstup do řízení podává pouze osoba plnící za dlužníka, přičemž součinnost věřitele není vyžadována. Lze si snadno představit řadu případů, kdy podání takového návrhu vyvolá nejen spor ohledně toho, kolik a zda vůbec bylo osobou plnící za dlužníka věřiteli plněno. Nejvyšším soudem zastávaný výklad § 18 odst. 4 insolvenčního zákona kromě toho zbavuje práva na odvolání také původního věřitele, a proto rovněž on není oprávněn iniciovat přezkum splnění své pohledávky osobou plnící za dlužníka.

Kromě toho jazykový výklad odkazovací normy obsažené v § 183 odst. 3 insolvenčního zákona, která stanoví, že „*pro (...) vstup do řízení platí přiměřeně § 18*“, spíše svědčí o tom, že přiměřené použití se týká pouze těch ustanovení § 18 insolvenčního zákona, která vyloženě upravují vstup do řízení. Takovým ustanovením jistě není otázka (ne)přípustnosti odvolání proti rozhodnutí soudu o vstupu do řízení. Je s podivem, že Nejvyšší soud, který v řešené věci upřednostnil jazykový výklad, nepodrobil stejným výkladovým pravidlům samotnou odkazovací normu na § 18 insolvenčního zákona. Pokud by text zákona směřoval na přiměřené použití celého § 18 insolvenčního zákona (včetně nepřipustnosti odvolání) a nikoli jen na pravidla upravující vstup do řízení, jistě by byla vynechána část „*pro (...) vstup*“, která omezuje rozsah přiměřeně použitelných ustanovení.

Pokud by smyslem zákona bylo použití všech ustanovení § 18 insolvenčního zákona, pak by odkazovací norma zněla spíše „*§ 18 se použije přiměřeně*“. Proto se domnívám, že přiměřené použití se týká jen ustanovení § 18 insolvenčního zákona, která upravují rozhodování soudu o vstupu do řízení, lhůtu pro vydání rozhodnutí, vstup do řízení na základě souhlasného protokolu a doručování rozhodnutí. (Ne)přípustnost odvolání nepovažuji za otázku přímo související se vstupem do řízení, a proto by se toto ustanovení nemělo ve spojení s § 183 odst. 3 insolvenčního zákona použít, a to ani přiměřeně.

Zajímavá situace nicméně nastává při posuzování otázky, zda se má přiměřeně použít také část čtvrtého odstavce § 18 insolvenčního zákona, podle níž soud není vázán rozhodnutím o vstupu do řízení. Nejvyšší soud se ve svém rozhodnutí touto problematikou podrobněji nezabývá a jen obecně konstatuje, že se také (celý) čtvrtý odstavec uplatní na případy dle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona. Podle mého názoru není vázanost, resp. nevázanost soudu svým rozhodnutím o vstupu do řízení otázkou přímo související se vstupem do řízení ve smyslu § 183 odst. 3 insolvenčního zákona. Z tohoto důvodu by se také toto ustanovení nemělo použít, a to ani přiměřeně. Soud by při rozhodování o návrhu podle § 183 odst. 3 ve spojení s § 18 insolvenčního zákona měl být svým předchozím rozhodnutím vázán a k odstranění případných pochybení by mělo sloužit právě odvolací řízení, které by v těchto případech mělo být naopak přípustné.

Z těchto důvodů se **domnívám, že závěr Nejvyššího soudu o nepřipustnosti odvolání v případě návrhů osob plnících za dlužníka dle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona je nesprávný.** Je více než škoda, že Nejvyšší soud vycházel z jazykového výkladu jen některých ustanovení zákona a nepodrobil důkladnějšímu diskurzu smysl, účel a systematické zařazení nepřipustnosti odvolání v § 18 insolvenčního zákona. Lze jen doufat, že aktuálně zastávaný názor bude v nejbližší době překonán.

Mgr. Martin Heinzl,
advokát

[PEYTON legal advokátní kancelář s.r.o.](#)

Futurama Business Park
Sokolovská 668/136d
186 00 Praha 8 - Karlín

Tel.: +420 227 629 700

E-mail: info@plegal.cz

[1] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 103/2018 ze dne 4.12.2018.

[2] Tato otázka byla řešena na základě následujícího skutkového stavu: Směnečný rukojmí (dovolatel) podal návrh na vstup do insolvenčního řízení vedeného na majetek výstavce vlastní směnky poté, co v rámci probíhajícího insolvenčního řízení směnečný rukojmí částečně uspokojil věřitele. Směnečný rukojmí současně navrhoval, aby byl po vstupu do insolvenčního řízení nahrazen další osobou. Krajský soud návrhu směnečného rukojmího, aby do insolvenčního řízení vstoupil, vyhověl a ve zbytku prvoinstanční rozhodnutí potvrdil. Odvoláním napadené rozhodnutí bylo Vrchním soudem v Olomouci změněno v neprospěch směnečného rukojmího a jeho návrh na vstup do insolvenčního řízení byl zamítnut. Na podkladě podané dovolání směnečným rukojmím změnil Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu tak, že se odvolání odmítá.

[3] Z důvodu přehlednosti textu označuji ručitele, solidárního spoludlužníka dlužníka a osobu, která svým majetkem zajišťuje věřitelovu pohledávku za dlužníkem, společně dále jako „osoby plnící místo dlužníka“.

[4] Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 179/01 ze dne 5.11.2002, uveřejněný pod číslem 153/2002 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu: „Poukaz na „přiměřenou“ aplikaci příslušné právní normy, nedává soudu prostor pro libovůli v dotčeném směru, povinností soudu je v takovém případě právní normu, o jejíž přiměřenou použitelnost jde, aplikovat (nemůže vyloučit její užití). Až v rámci aplikace takové právní normy může soud zvažovat, zda s přihlédnutím k povaze institutu, na nějž má být použita, ji lze aplikovat (zcela nebo zčásti) jen „přiměřeně“.

[5] § 18 odst. 1 insolvenčního zákona zní: „Nastane-li v průběhu insolvenčního řízení skutečnost, se kterou právní předpisy spojují převod nebo přechod přihlášené pohledávky z původního věřitele na nabyvatele pohledávky, aniž původní věřitel ztrácí způsobilost být účastníkem řízení, insolvenční soud rozhodne, že místo tohoto věřitele vstupuje do insolvenčního řízení nabyvatel jeho pohledávky. Učiní tak na základě návrhu věřitele, který lze podat pouze na formuláři, jehož náležitosti stanoví prováděcí právní předpis, a po písemném souhlasu nabyvatele jeho pohledávky. Převod nebo přechod pohledávky, který nevyplývá přímo z právního předpisu, je nutné doložit veřejnou listinou nebo listinou, na které je úředně ověřena pravost podpisů osob, které ji podepsaly.“

[6] Op. cit. sub. 1.

[7] § 18 odst. 2 insolvenčního zákona zní: „O návrhu podle odstavce 1 rozhodne insolvenční soud do 3 pracovních dnů ode dne, kdy mu takový návrh došel; ustanovení § 43 občanského soudního řádu se nepoužije. Nerozhodne-li insolvenční soud ve lhůtě podle věty první, má se po uplynutí této lhůty za to, že insolvenční soud vydal rozhodnutí, jímž návrhu vyhověl.“

[8] § 18 odst. 3 insolvenčního zákona zní: „Rozhodnutí podle odstavce 1 vydá insolvenční soud také tehdy, učiní-li věřitel a nabyvatel jeho pohledávky do protokolu u tohoto soudu společné prohlášení o tom, že nastala skutečnost uvedená v odstavci 1; odstavec 2 platí obdobně.“

[9] § 18 odst. 4 insolvenčního zákona zní: „Rozhodnutí podle odstavců 1 a 3 se doručuje věřiteli, nabyvateli jeho pohledávky, dlužníku a insolvenčnímu správci; těmto osobám se doručuje zvlášť.“

Odvolání proti němu není přípustné, insolvenční soud však tímto rozhodnutím není vázán.“

[10] Op. cit. sub. 1.

[11] Což ostatně potvrdil sám Nejvyšší soud v předmětném rozhodnutí, když zdůraznil: „Závěr, že pravidlo vyjádřené v § 18 odst. 4 druhé větě insolvenčního zákona se neuplatní pro rozhodnutí o návrhu osob, jejichž legitimaci zakládá ustanovení § 183 odst. 3 insolvenčního zákona, nepodporuje ani jazykový výklad § 183 odst. 3 insolvenčního zákona.“

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)